

Obsah

PŘEDMLUVA K PRVNÍMU VYDÁNÍ	11
PŘEDMLUVA K DRUHÉMU VYDÁNÍ	13
1. OTÁZKA SMYSLU V HOSPODÁŘSTVÍ	17
1.1 Etická dimenze otázky po smyslu hospodářství	17
1.2 Otázka smyslu v hospodářství jako otázka po tom, co je v hospodářství přiměřené člověku	21
1.3 Kritéria humanity z víry, naděje a lásky jako ukazatele směru pro vyjasnění otázky smyslu hospodářství	23
1.3.1 Základní účel hospodářství	23
1.3.2 Humánní účel hospodářství	25
1.3.3 Sociální účel hospodářství	29
1.3.4 Ekologický účel hospodářství	32
1.3.5 Relacionalita účelů	36
1.3.6 Otázka smyslu hospodářství v napětí mezi relativním a absolutním	40
2. ASPEKTY A PERSPEKTIVY MODERNÍHO PRŮMYSLOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ	43
2.1 Co je hospodářství?	43
2.2 Průmysl, industrializace	45
2.3 Industriální proces racionalizace	48
2.3.1 Racionalizace jako základní jev hospodářství	48
2.3.2 Dělbá práce orientovaná na výrobek	49
2.3.3 Dělbá práce orientovaná na proces výroby	51
2.3.3.1 Dělbá práce při procesu výroby za podmínek mechanicky založené racionalizace	51
2.3.3.2 Dělbá práce v procesu výroby za podmínek elektronické racionalizace	56
2.3.3.3 Specifické účinky a možnosti v oblasti výroby	59
2.3.4 Společensky a hospodářsky relevantní důsledky procesu průmyslové racionalizace pro člověka	67
2.4 Výrobní faktory	70
2.4.1 K pojmové systematice	70
2.4.2 Přehled výrobních faktorů	71
2.4.2.1 Výrobní faktor půda/příroda	71
2.4.2.2 Výrobní faktor práce	73
2.4.2.3 Výrobní faktor kapitál	76

2.4.3	Otázka po vztahu „kapitálu“ a „práce“	79
2.5	Hospodářské subjekty	80
2.5.1	Výrobci	81
2.5.2	Spotřebitelé	86
2.5.3	Stát	88
2.6	Průmyslové hospodářství jako hospodářství trhů	92
2.6.1	K pojmu a morfologii trhu	92
2.6.2	Mnohost a prostupnost trhů	94
2.6.3	Multinacionalizace	97
2.7	Hospodářský růst	106
2.7.1	Rozsah a hnací síly hospodářského růstu	106
2.7.2	Průmyslový kapitalismus	110
2.7.3	Kvantitativní a kvalitativní hospodářský růst	113
2.8	Dvojí tvář průmyslového hospodářství	117
3.	UTŘÍDĚNÍ HLAVNÍCH HOSPODÁŘSKO-ETICKÝCH PROBLÉMŮ	121
3.1	Základní otázky hospodářského řádu	121
3.2	Etické implikace tří základních otázek	122
3.2.1	Etické implikace první základní otázky (co a kolik se má vyrábět?)	122
3.2.2	Etické implikace druhé základní otázky (jak se má vyrábět?)	124
3.2.3	Etické implikace třetí základní otázky (pro koho se má vyrábět?)	125
3.3	Hlavní etické problémy v otázce hospodářského řádu	128
3.3.1	Základní problém	128
3.3.2	Problém efektivnosti	129
3.3.3	Problém toho, co je v hospodářství přiměřené člověku	130
3.3.4	To, co je člověku přiměřené, z pohledu lidské sounáležitosti	130
3.3.5	To, co je člověku přiměřené, z pohledu participace	132
3.3.5.1	Participativní kooperace	132
3.3.5.2	Participativní rozdělování	134
3.3.5.3	Participativní světové hospodářství	144
3.3.6	To, co je člověku přiměřené, z pohledu spolustvořenosti	149
3.3.6.1	Stabilizace obyvatelstva	149
3.3.6.2	Stabilizace nároků	151
3.3.6.3	Stabilizace životního prostředí	151
3.3.7	To, co je člověku přiměřené, z pohledu relationality	154
3.3.7.1	Relacionalita základních hodnot	154

3.3.7.2	Relacionalita toho, co je člověku přiměřené, a toho, co je věcně přiměřené (problem ekonomické racionality)	156
4.	ZÁKLADNÍ HOSPODÁŘSKÉ SYSTÉMY	162
4.1	Předběžná vymezení	162
4.1.1	Přechod k problému	162
4.1.2	„Hospodářský systém“ a „hospodářský řád“. Vymezení pojmů	162
4.1.3	Východiska hospodářského systému	163
4.2	Tržní základní hospodářský systém	166
4.2.1	K pojmu tržního hospodářství	166
4.2.2	Koordináční systém tržního hospodářství (uspořádání na základě volné soutěže)	167
4.2.2.1	Základní princip	167
4.2.2.2	Hospodářské subjekty nebo nositelé plánů	168
4.2.2.3	Koordinace v tržním hospodářství	168
4.2.2.4	Reálné tržní hospodářství	172
4.2.2.5	Dilema koordinace	177
4.2.3	Meze tržního hospodářství	180
4.2.4	Relativizace tržního hospodářství	185
4.3	Základní systém centrálně řízeného hospodářství	187
4.3.1	Terminologické upozornění	187
4.3.2	Počátky a první pokusy o rozvinutí teorie centrálního plánování v marxismu-leninismu	187
4.3.3	Systém koordinace v centrálně řízeném hospodářství (uspořádání na základě centrálního plánování)	192
4.3.3.1	Základní princip	192
4.3.3.2	Státní kolektivní vlastnictví a centrální plánování	193
4.3.3.3	Státní hospodářství a mocenský monopol komunistické strany	194
4.3.3.4	Subjekt hospodářství a nositel plánu	196
4.3.3.5	Problémy koordinace v centrálně řízeném hospodářství	197
4.3.4	Meze centrálně řízeného hospodářství	204
4.3.5	Relativizace systému centrálního plánování	206
5.	MAXIMY PRO POSUZOVÁNÍ A ROZHODOVÁNÍ V OTÁZCE HOSPODÁŘSKÝCH SYSTÉMŮ	209
5.1	K pojmu maxim	209
5.2	Základní úvahy o nalézání maxim	210
5.2.1	Základní úvahy z hlediska toho, co je přiměřené lidství	210

5.2.1.1	Vlastní zájem a obecné dobro	210
5.2.1.2	Pojetí tržního hospodářství u Adama Smitha	212
5.2.1.3	Základní podmínky pro přijetí systému	215
5.2.2	Základní úvahy z hlediska toho, co je věcně přiměřené	217
5.2.2.1	Otázka konvergence decentralizovaného tržního systému a systému centrálního plánování	217
5.2.2.2	Odlišení principu relativizace od teze o konvergenci	221
5.2.2.3	Zásadní možnosti spojení trhu a plánu	223
5.2.2.4	Tržní modifikace plánovaného hospodářství	224
5.2.2.5	Modifikace tržního hospodářství pomocí plánu	230
5.3	Maximy	236
6.	MAXIMY POSUZOVÁNÍ A ROZHODOVÁNÍ V OTÁZCE HOSPODÁŘSKÝCH ŘÁDŮ	239
6.1	Úvodní poznámka	239
6.2	Podoby řádu tržního hospodářství	240
6.2.1	Kapitalistické tržní hospodářství	240
6.2.2	Sociální tržní hospodářství	248
6.2.3	Demokratické tržní hospodářství (švédský model)	256
6.2.4	Socialistické tržní hospodářství	264
6.2.4.1	Západní typ	264
6.2.4.2	Východní typ	268
6.2.5	Humánně reformované tržní hospodářství (humánní hospodářská demokracie Oty Šíka)	273
6.2.5.1	Makroekonomický plán rozdělování	274
6.2.5.2	Demokratické rozhodování o plánu	276
6.2.5.3	Šikova reforma vlastnictví (společnosti spoluvlastníků)	277
6.2.5.4	Problémy	281
6.2.6	Ekologicky regulované tržní hospodářství	284
6.2.6.1	Základní problém	284
6.2.6.2	Ekologicky orientované hospodářství	286
6.2.6.3	Prvky ekologického regulativu tržního hospodářství	288
6.2.6.4	Otevřené otázky	291
6.3	Základní úvahy o nalézání maxim ve vztahu k problematice řádu v hospodářství	293
6.3.1	Základní úvahy z hlediska věcné přiměřenosti	294
6.3.2	Základní úvahy z hlediska toho, co je přiměřené lidství	297
6.3.2.1	Principiální problémy	297
6.3.2.2	Kritické rozvažování	300
6.4	Maximy	311

7. PERSPEKTIVY SVĚTOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ	318
7.1 Úvodní poznámka	318
7.2 Výzva světového hospodářství tržnímu hospodářství	319
7.3 Hlavní podmínky participativní kooperace ve světovém hospodářství	323
7.3.1 Participativní umořování dluhů	324
7.3.2 Participativní uspořádání trhu	328
7.3.3 Požadavky na rozvojové země	330
7.3.3.1 Požadavky na ekonomickou efektivnost hospodářství	330
7.3.3.2 Požadavky na sociální efektivnost hospodářství	331
7.3.3.3 Požadavky na ekologickou efektivnost hospodářství	332
7.3.3.4 Požadavky na hospodářsko-politické uspořádání	333
7.4 Regulace světového trhu jako problém, který čeká na řešení	333
7.5 Maximy	337
EPILOG	341
SEZNAM ZKRATEK	347
LITERATURA	349
JMENNÝ REJSTŘÍK	365
VĚCNÝ REJSTŘÍK	369